

Turistička ponuda otoka Madeira

Brajdić, Helena

Undergraduate thesis / Završni rad

2018

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Karlovac University of Applied Sciences / Veleučilište u Karlovcu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:128:033589>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-09**

VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
Karlovac University of Applied Sciences

Repository / Repozitorij:

[Repository of Karlovac University of Applied Sciences - Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

**VELEUČILIŠTE U KARLOVCU
POSLOVNI ODJEL
STRUČNI STUDIJ UGOSTITELJSTVA**

Helena Brajdić

TURISTIČKA PONUDA OTOKA MADEIRA

ZAVRŠNI RAD

Karlovac, 2018

Helena Brajdić

TURISTIČKA PONUDA OTOKA MADEIRA

Završni rad

Veleučilište u Karlovcu
Poslovni odjel
Stručni studij ugostiteljstva

Kolegij: Poslovanje turističkih agencija

Mentor: Ivan Pukšar, mag. oec.

Matični broj studentice: 0618612086

Karlovac, rujan 2018

SAŽETAK

Turizam se smatra jednim od najvažnijih temelja za društvenu i gospodarsku održivost mnogih regija ili lokaliteta. Njegov je utjecaj snažan u različitim segmentima društva, i izvrstan izvor prihoda i društveno-gospodarskog razvoja za bilo koju regiju ili zemlju u svijetu. Turističku aktivnost na otoku Madeiri mnogi smatraju ključnom za razvoj te regije. Otok Madeira, koji se nalazi u Atlantskom oceanu, pruža sve što jedan turist priželjkuje. Bogatu prirodnu i kulturnu baštinu, velik broj turističkih atrakcija, aktivnosti za turiste, specifičnu ugostiteljsku ponudu autohtonih jela i pića, a posebno vina, po čemu je najpoznatiji. Madeira se sastoji od deset županija, i sve imaju turističke resurse povezane s prirodnom i kulturnom baštinom. Otok ima veliku i rijetku raznolikost faune i flore. S geološkog aspekta gledano, položaj otoka je takav da ugodna klima čini ovo mjesto atraktivnim turističkim središtem tijekom cijele godine.

U završnom radu predstavljen je otok Madeira i njegova turistička ponuda s odabranim atrakcijama za turiste. Na samom početku čitatelja se upoznaje s geografskim obilježjima Madeire, povijesti otoka, stanovništvu, klimi i ekonomskom razvoju. U glavnom dijelu rada navedena je turistička ponuda smještaja i turističkih sadržaja, a zatim su pobrojane neke od turističkih atrakcija otoka Madeira. Rad završava statističkim podacima turističkog prometa.

Ključne riječi: turizam, Madeira, turistički sadržaji, atrakcije, turistički promet

SUMMARY

Tourism is considered as one of the most important base for the social and economic sustainability of many regions or localities. Its influence is strong in different segments of society, and is an excellent source of income and socio-economic development for any region or country in the world. Considered by many, tourist activity on Madeira Island is crucial for the development of the region. The Madeira Island, located in the Atlantic Ocean, offers everything that tourist desires. Rich natural and cultural heritage, a large number of tourist attractions, activities for tourists, a specific cuisine offer of autochthonous dishes and beverages, and especially wine, which is Madeira well known for. Madeira consists ten counties, and all of them have tourism resources associated with the natural and cultural heritage. The island has a large and rare variety of domestic fauna and flora. From a geological point of view, the position of the island is such that a pleasant climate makes this place an attractive tourist center through the whole year.

This work will discuss and analyse the Portuguese island of Madeira's tourism structure. To begin with, Madeira's geographical features, history, population, climate and economic developments will be discussed. In the main part of this work, the islands accommodation and tourist facilities will be analysed, followed by some of the more popular tourist attractions. This document concludes with statistical data of tourist traffic.

Keywords: tourism, Madeira, tourist facilities, attractions, tourist traffic

SADRŽAJ:

1. UVOD	1
1.1. Predmet i cilj rada.....	1
1.2. Izvori podataka i metode istraživanja.....	1
1.3. Sadržaj i struktura rada.....	1
2. GEOGRAFSKA OBILJEŽJA PORTUGALA	2
2.1. Prirodna obilježja.....	3
2.1.1. Klima.....	3
2.2. Društvena obilježja.....	4
2.2.1. Povijest.....	4
2.2.2. Stanovništvo.....	6
3. OTOK MADEIRA	7
3.1. Povijest otoka Madeira	7
3.2. Geografski položaj otoka Madeira	9
3.3. Ekonomski razvoj otoka Madeira.....	10
4. TURISTIČKA PONUDA	12
4.1. Smještaj	12
4.2. Turistički sadržaji - aktivnosti na kopnu	14
4.2.1. Vožnja biciklom.....	14
4.2.2. Kanjoning.....	14
4.2.3. Razgledavanje grada	15
4.2.4. Penjanje.....	15
4.2.5. “Geocaching”	16
4.2.6. Golf	16
4.2.7. Karting	18
4.2.8. Orijentacijsko kretanje	18
4.3. Turistički sadržaji - Aktivnosti u zraku	19
4.3.1. Paraglajding	19
4.4. Turistički sadržaji - Aktivnosti na moru.....	19
4.4.1. “Bodyboard”	19
4.4.2. Skakanje sa stijene	20
4.4.3. Ronjenje	20

4.4.4. Promatranje kitova.....	21
4.4.5. Sportski ribolov.....	22
4.4.6. Veslanje na dasci.....	22
4.4.7. Surfanje	22
5. ODABRANE ATRAKCIJE	23
5.1. “Monte Toboggan Run”	23
5.2. Klifovi.....	24
5.3. Spilje “Sao Vicent”.....	24
5.4. Prirodni bazeni.....	25
5.5. Tropski i botanički vrtovi	26
5.6. “Levada walks”.....	28
5.7. Vinske ture i tradicionalne delicije.....	29
5.8. Tržnice Madeire.....	31
5.9. Muzej Christiana Ronalda	32
6. PROMETNA POVEZANOST	34
6.1. Zračni prijevoz.....	34
6.2. Pomorski Prijevoz.....	35
6.3. Rent a car	36
7. STATISTIČKI PODACI TURISTIČKOG PROMETA ZA MADEIRU 2016 / 2017 GODINA	37
8. ZAKLJUČAK.....	40
POPIS LITERATURE.....	42
POPIS ILUSTRACIJA.....	43

1. UVOD

1.1. Predmet i cilj rada

Predmet istraživanja u završnom radu su turistička ponuda i atrakcije Portugalskog otoka Madeira. Njegove prednosti kao otok sa zanimljivom prošlosti, samim nastankom i razvojem jedinstvene kulture i baštine koju su prepoznali turisti diljem svijeta.

Cilj rada je kroz spomenute atrakcije i ponudu otoka prikazati turističku aktivnost na ovom prostoru. Razloge zbog kojih se turizam pozitivno razvija iz godine u godinu, te načine na koje su otočani iskoristili prirodna bogatstva, svoju kulturu i baštinu u svrhu obogaćivanja turističke ponude.

1.2. Izvori podataka i metode istraživanja

Kao primarni izvor podataka korištena je stručna literatura vezana uz temu turizma Portugala, ali i ekonomije i marketinga. Osim stručne literature korišteni su časopisi i putopisi na istu temu, te statistički izvještaji sa službenih stranica državnog statističkog zavoda Portugala. Ostali podaci prikupljeni su sa službenih turističkih web stranica Portugala i s poveznica dobivenih putem elektronske mreže od Turističke zajednice.

Metode prezentacije podataka bile su metoda kompilacije, deskripcije, analize i sinteze. Prilikom izrade rada korištena je metoda desk istraživanja.

1.3. Sadržaj i struktura rada

Rad je strukturiran u 6 sadržajnih poglavlja, koje su raščlanjene na manje podnaslove. Nakon početnog uvoda opisuje se položaj otoka Madeire te njegova geografska obilježja. U sljedećoj cjelini opisuje se povijest otoka, njegovo otkriće i ekonomski razvoj. Nakon toga slijedi glavna tema završnog rada a to je turistička ponuda Madeire uz kratak opis odabranih turističkih atrakcija. Nakon toga opisuje se prometna povezanost otoka s ostatkom kontinenta te na koje sve načine turist može doći do otoka. Zatim su iskazani statistički podaci turističkog prometa koji sadrže strukturu gostiju, broj noćenja, prihode i posjećenost. Rad završava zaključkom u kojem je sažet cjelokupni rad s kratko spomenutim održivim razvojem za budućnost turizma na otoku.

2. GEOGRAFSKA OBILJEŽJA PORTUGALA

Portugal, službeno Portugalska Republika je država na jugu Europe, osnovana 1143.god, i zauzima u cijelosti 92.212 km². Kontinentalni dio se nalazi na krajnjem jugozapadu Pirenejskog poluotoka čineći granicu na sjeveru i istoku sa Španjolskom, a na zapadu i jugu s Atlanskim oceanom. Uz Madeiru teritorij Portugala obuhvaća još jedna autonomna pokrajina, Azora, smještena na Atlanskom oceanu. Kopneni dio Portugala zauzima površinu od 88.889 km². Širok je 218 km, a dug 561 km. Ima ukupno 832 km obale uz Atlantik, dok sa Španjolskom dijeli kopnenu granicu dugu čak 1.215 km. Arhipelag Azore nalazi se u Atlantskom oceanu između Sjeverne Amerike i Europe. Ima površinu od 2.355 km² i sastoji se od 9 manjih otoka - São Miguel i Santa Maria na Istočnoj skupini, Terceira, Graciosa, São Jorge, Pico i Faial u središnjem dijelu i Flores i Corvo na zapadnom dijelu. Potrebno je oko 2h avionom kako bi se s kopnenog dijela Portugala stiglo na otočje Azore. Madeira je znatno manji otok, ukupne površine od 741 km², a od europskog kontinenta udaljena je 1000 km. Arhipelag Madeira sastoji se od otoka Madeire i Porto Santo te nenaseljenih otoka Desertas i Selvagens, koji su prirodni rezervati.¹

Slika 1: Geografski položaj otoka Madeirae

Izvor: Tripsavvy, <https://www.tripsavvy.com/funchal-madeira-islands-travel-planner-1508596> (17.6.2018.)

¹ All about Portugal, <https://www.visitportugal.com/en/sobre-portugal/biportugal>, (15.06.2018.)

2.1. Prirodna obilježja

Dolina rijeke Tajo (portugalski Tejo) dijeli Portugal na sjeverni, planinski, i južni, pretežno nizinski dio. Planinski dio Portugala po građi je nastavak španjolske Mesete, koja je ondje razlomljena u visoke ravnjake, međusobno odijeljene dubokim riječnim dolinama. S ravnjaka se izdižu planinski grebeni, građeni od gnajsa, starih kristaličnih stijena i paleozojskih naslaga. Najviši su vrhovi u gorju Serra da Estrela (1993 m; najviša je točka cijelog Portugala vrh Pico, 2351 m, na istoimenom azorskom otoku). Planinski se dio strmo spušta prema brežuljkastoj primorskoj ravnici, koja je na jugu ograničena niskim gorama (Serra de Aire, Serra de Sintra). Nizinski dio Portugala, građen od terciarnih i aluvijalnih sedimenata, sastoji se od nizine rijeke Sorraia na sjeveru i nizine rijeke Sado na jugu. Među njima su visoki ravnjaci Serra de Ossa (653 m) i Serra do Mendro (412 m). Na krajnjem jugu pružaju se Serra do Caldeirão i Serra de Monchique (902 m; ogranci Sierra Morene u Španjolskoj).²

2.1.1. Klima

Portugal je jedna od toplijih Europskih zemalja tokom cijele godine, ali i naj vlažnija. Pod utjecajem je mediteranskih, kontinentalnih i atlanskih klimatskih zona. Otočje Azora ima subtropsku klimu sa toplim ljetima i promjenjivim vremenskim uvjetima zimi poput jake kiše, vjetrova i magle. Madeira dijeli istu klimu sa istim sezonskim uvjetima. Južni dio Portugala ima mediteransku klimu sa dugim i vrućim ljetima, dok su zime kratke i hladne.³

Algarve ima mediteransku klimu kao i ostatak južnog dijela. Ljeta su duga i vruća, zime kratke i blage, a proljeće dolazi već u siječnju. Lisabon ima subtropsku mediteransku klimu s ugodnim, kratkim zimama i ljetima u rasponu od toplih do vrlo vrućih. Na sjeveru, pod utjecajem atlantskog strujanja, osjeća se toplina iz zaljeva, ali zbog visine dolazi do kiše i hladnije temperature tijekom zime, iako su ljeta ugodna i topla. Na središnjim mjestima kao što je Coimbra vrijeme se mijenja, u sezoni mokrim i hladnijim zimama i toplim ljetima koje nikada ne dosežu visoke temperature

² Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49619>, (19.08.2018.)

³ ExpatFocus, <http://www.expatsfocus.com/expatriate-portugal-climate-weather>, (23.07.2018.)

kao na jugu. Porto na zapadu, zbog svog obalnog položaja ima oceansku klimu. To uključuje kišne zime, toplu ljeta i dosljedno visoku vlagu.⁴

2.2. Društvena obilježja

Najstarije poznato stanovništvo Portugala bila su keltska i ibernska plemena (Luzitanci). Do kraja 3.st.pr. Kr. Južni obalni dio tadašnjeg Portugala nalazio se pod vlašću Kartage. No tek nakon 1100.te godine, poslije žeskokih ratova sa Rimljanima, vladavinom Maura pa i unutarnjim ratovima, Portugal postaje kraljevinom. Danas broji više od 10 milijuna stanovnika od kojih su 9,8 milijuna portugalci. Prema brojnosti iza Portugalaca dolaze Brazilci, Kinezi, Romi, Španjolci... Zadnjih godina u Portugalu se snažno razvila raznolika industrija. Najviše naftna rafinerija, metalurgija, prehrambena industrija, automobilska industrija, proizvodnja cementa, papira, tekstila, obuće, namještaja i pluta. Popularna su i portugalska vina. Turizam je također razvijen, pogotovo na otočju Azori i Madeira. Poljoprivreda, čija je proizvodnja slaba, zapošljava ¼ aktivnog stanovništva najjača je za pšenicu i kukuruz, ali se svejedno velike količine još uvijek moraju uvoziti. Stupanj nezaposlenosti je još uvijek relativno nizak.⁵

2.2.1. Povijest

Portugal je jedna od najstarijih zemalja Europe, a nastala je 1143.godine. Kroz 12. i 13. stoljeće, portugalski kraljevi proširili su granice, uz pomoć križara, dok konačno nisu osvojili Algarve objedinjujući tako jedan teritorij, praktički nepromijenjen do danas. S definiranim granicama, Portugal je počeo gledati prema unutra. Na kraju 13. stoljeća, kralj D. Dinis stvorio je ugledno Sveučilište u Coimbri, jedno od najstarijih u Europi. U najznačajnijim centrima sagrađeni su dvorci, palače i katedrale, i ustoličila se teritorijalna uprava. No kraljevstvo je bilo poprilično maleno za veličinu ambicije portugalskih monarha koji nisu uspjeli odoljeti pozivu mora. Tako je započela jedna od najvećih avantura čovječanstva, otkrića vođena vizionarom Infantom D. Henriqueom. Kroz XIV, XV i XVI stoljeće, portugalske karavele plovile su do Afrike, Dalekog istoka, te u dubinu Južnoameričkog kontinenta. Osvojili su zemlje, nagomilali bogatstva i donijeli

⁴ ExpatFocus, <http://www.expatsfocus.com/expatriate-portugal-climate-weather>, (23.07.2018.)

⁵ Enciklopedija, <http://www.enciklopedija.hr/natuknica.aspx?id=49619>, (19.08.2018.)

u Europu stvari koje nikada dotada nisu viđene. Malo kraljevstvo postalo je sada najveće kraljevstvo svijeta. ⁶

U Portugal su pristizali najamnici, znanstvenici i slikari, trgovci i pjesnici, robovi i prinčevi. No tolika moć i bogatstvo kulminirali su u tragičnoj smrti mladog kralja D. Sebastijana, u bitci kod Alcácer Quibira (Alcácer Quibir), u Sjevernoj Africi. Upraznjeno prijestolje, zauzeli su potom, španjolski kraljevi koji su spojili dvije države kroz razdoblje od 60 godina u personalnu uniju. No, 1640.god Portugal je ponovno imao portugalskog kralja, D. Ivana IV (D. João IV) koji je uspostavio neovisnost. U 18. stoljeću, D. Ivan V, kralj apsolutista i ljubitelj umjetnosti dao je sagraditi Mafru, veličanstvenu samostan-palaču u Lisabonu, Akvedukt slobodnih vođa (Aquaduto das Águas Livres). Sve u svemu, luksuzni i egzotični glavni grad kraljevstva potpuno je nestao 1755.god u razornom potresu. Markiz od Pombala, ministar kralja D.Josipa (D.José) izmislio je jedan novi Lisabon, monumentalan i bolje pripremljen kako bi se mogao suočiti s bjesovima prirode. Na početku 19. stoljeća, Napoleonove trupe zauzele su Portugal i dvor se premjestio u Brazil, vrativši se 13 godina kasnije u jednu sasvim drugačiju zemlju, oslabljenu godinama rata. Pri kraju stoljeća, republikanske ideje sve su više dobivale snagu, te je uspostavljena republika 1910.god. Nakon nemirnog razdoblja i portugalskog sudjelovanja u 1. Svjetskom ratu, pojavila se Nova Država Antonija Oliveire Salazara (António Oliveira Salazar), diktatora koji je vladao zemljom željeznom rukom gotovo pola stoljeća. 25. travnja 1974., ‘Revolucijom karanfila’ vraćena je sloboda i demokracija Portugalcima, te otpočeo brz proces dekolonizacije u Africi. Iznova, unutar svojih prvotnih granica, Portugal se okrenuo prema Europi. U 1986. godini, zemlja je pristupila EEZ-u, (Europska ekonomska zajednica)i, od tada Portugalci s entuzijazmom sudjeluju u gradnji jedne nove Europe, ne zaboravivši pritom svoju povijest, svoj karakter i svoju tradiciju.⁷

⁶ Veleposlanstvo Portugala u Hrvatskoj, <https://www.zagreb.embaixadaportugal.mne.pt/hr/o-portugalu/povijest> (22.07.2018)

⁷ Veleposlanstvo Portugala u Hrvatskoj, <https://www.zagreb.embaixadaportugal.mne.pt/hr/o-portugalu/povijest>, (23.07.2018.)

2.2.2. Stanovništvo

Portugal broji oko 10 milijuna stanovnika. Gustoća naseljenosti najveća je u glavnom gradu Lisabonu i njegovoj okolini (2,7 mil), a slijedi ga Porto sa oko 1,7 mil. stanovnika. Općenito govoreći, više stanovnika živi uz obalu nego u kontinentalnim područjima. Većina Portugalaca su katolici, ali portugalski Ustav jamči vjersku slobodu i postoji veliki broj različitih religija u Portugalu. Iz latinskog korijena, portugalski govori oko 250 milijuna ljudi na svim kontinentima, te je peti jezik po brojnosti govornika u svijetu i treći, ako uzmemo u obzir samo europske jezike. Što se stanovništva tiče neki analitičari predviđaju demografsku krizu za Portugal. Naime Portugal je prije pola stoljeća bio jedna od europskih država s najvećom stopom fertiliteta (3,1), broja rođene djece po ženi u plodnom razdoblju života do 15 do 49 godine, no danas se, po podacima Eurostata, po tom istom kriteriju nalazi na europskom dnu s 1,21 djeteta po ženi. Pretpostavlja se da je za uobičajenu smjenu generacija potrebna stopa fertiliteta od 2,1 djeteta po ženi. Većina članica Europske unije suočava se s više sličnih negativnih demografskih trendova, padom nataliteta, starenjem stanovništva i usporavanjem stope rasta broja stanovnika, no Portugal se među zapadnoeuropskim državama posebice izdvaja po zabrinjavajućim prognozama.

Postoji nekoliko poteza koji bi mogli zaustaviti, ili barem ublažiti, negativne demografske trendove i njihove posljedice po portugalsko gospodarstvo. Portugalske bi vlasti, primjerice, trebale ukinuti ili znatno smanjiti školarine za studente iz zemalja koje nisu članice EU-a, posebice one iz bivših portugalskih kolonija poput Brazila. Tim studentima država treba pomoći savjetovanjem u ostvarivanju karijera i po završetku studija dati im radnu vizu kako bi ih potaknula da se uključe u portugalsku radnu snagu. Glavni problemi ovog pristupa su trošak bez jamstva da će se dobiti korist, te činjenica da većina portugalskih sveučilišta nisu međunarodno atraktivna. Nadalje, država bi trebala subvencionirati programe obuke i stručnog usavršavanja, posebice za one s nižim stupnjem obrazovanja jer, po OECD-u (Organizacija za ekonomsku suradnju i razvoj), samo 38 posto Portugalaca u dobi između 24 i 64 godine završilo je srednju školu. Cilj tih poteza treba biti da potaknu sadašnje stanovnike Portugala, kao i stanovnike bivših portugalskih kolonija, posebice Brazila, da dođu u Portugal pokrenuti ili proširiti svoje malo poduzetništvo, i osigurati im alate i znanja da to ostvare.⁸

⁸ Hina, <https://eu.hina.hr/content/9111016> (22.07.2018)

3. OTOK MADEIRA

Madeira službeno Autonomna regija Madeira, autonomna je portugalska regija u Atlantskom oceanu. Jedini naseljeni otoci na ovom otočju su otok Madeira i Porto Santo. Otočje Madeira, koje su Rimljani nazivali „Grimizni otoci”, su ponovno, vjerojatno slučajno, otkrili Portugalci te ga naselili 1418. godine. Otočje je najpoznatije po turizmu, te po dobrom i kvalitetnom vinu.

3.1. Povijest otoka Madeira

Iako postoje tragovi Feničana, portugalska zastava je bila prva koja se zavijorila na ovom otoku kada su ga u 14.st. otkrili moreplovci Joao Goncalves Zarco i Tristao Vaz, prvo Porto Santo pa potom i Madeiru. Dovedi su jezik, običaje, svećenike, podijelili ga između sebe i zaključili da bi se tu dalo dobro živjeti. Posebno kada su shvatili da bi mogli uzgajati šećernu trsku i vinovu lozu. Još 1452.god izgrađen je mlin na području današnjeg Funchala odakle je, a najviše prema Engleskoj i tadašnjoj Flandriji, odlazilo „bijelo zlato“. I Funchal se širio i razvijao. Dobivši status grada 1508.god. postao je prvi europski grad na misterioznom novotkrivenom otočju.⁹

Izazvan vulkanskim djelovanjima, geološki gledano, otok Madeira postoji tek 5 milijuna godina. Najstariji otočić ovog arhipelaga je zapravo Porto Santo koji postoji već 14 milijuna godina. Otkriće Madeire dogodilo se u srpnju 1419.godine od strane dva portugalska pomorca i istraživača. Oni su slijedili zapovjedi kneza Henryja Navigatora koji je želio dobiti što više informacija o zapadnoj afričkoj obali. Brodovi koje su koristili bili su četverokutni, stoga kada su snažni vjetrovi počeli puhati njihov brod je preusmjeren, te su na kraju umjesto do Afričke obale, doputovali na otočić koji su nazvali Porto Santo. S obzirom na bogatstvo otoka knez Henry je odmah započeo kolonizaciju na otok. U to vrijeme su također otkrili bogatstvo šuma i biljne flore na otoku Madeiri. Zanimljivo je to da postoje informacije koje se odnose na postojanje Madeire i prije portugalskih istraživača. Naime karte iz 1339. godine pokazuju da su pomorci već vidjeli ucrtanu Madeiru prije portugalskih navigatora. U Italiji, Firenzi postoji portolan (navigatorska karta mora) gdje je prikazan Otok Madeira, a karta je izvorno pripisana španjolskom redovniku. Ti artefakti pokazuju da su Portugalci službeno prikazali Madeiru kao njihovo otkriće, iako je Madeira zapravo puno

⁹ Madeira-biser Atlantika, <http://www.putoholicari.rtl.hr/madeira-biser-atlantika-40915/>, (23.07.2018.)

ranije otkrivena. Službene knjige kažu da su prvi naseljenici otoka došli između 1420.god – 1425.god i to su naravno bile obitelji kapetana. To su bili supružnici i djeca muškaraca koji su bili kolonijalni časnici, a slijedili su ih plemićke portugalske obitelji. Otok nisu samo naselili bogati i utjecajni ljudi, bilo je tu i zatvorenika koji su radili u polju i obrađivali zemlju, čistili šumu i konstruirali i kopali kanale. Primarna proizvodnja i obrada zemljišta bila je za pšenicu. U početku je to bilo dovoljno samo doseljenicima, ali na kraju su proizvodili pšenicu kako bi ju izvezili na kopneni dio Portugala. Do 1455.godine u proizvodnju su uveli šećer što je dodatno obogatilo portugalsko gospodarstvo i Madeira je postala jedan od lidera kada je u pitanju trgovina šećerom. Osim šećera počeli su proizvoditi vino. Tijekom 17. i 18.stoljeća vino sa Madeire postalo je najluksuzniji napitak zapadne kolonijalne hemisfere. Iako je Britansko carstvo koloniziralo Madeiru tijekom Napoleonskih ratova, vinska industrija nikada nije zaustavljena. I prvi i drugi svjetski rat negativno su utjecali na Madeiru. Voda koja okružuje otok postala je bojno tlo i to je stvorilo neprocjenjivu štetu gospodarstvu. Tek je 1944.godine stanje postalo mirnije, a 1978.godine prvi puta je podignuta službena zastava na otoku.¹⁰

¹⁰ ToMadeira, http://www.tomadeira.com/history_madeira.html, (23.07.2018.)

3.2. Geografski položaj otoka Madeira

Usred Atlantika, oko 1000 km od Lisabona i 700 km od Afričke obale, otprilike u razini Casablance, smjestio se arhipelag koji uključuje otoke Porto Santo, otoke Desertas i otoke Selvagens, a čiji je najveći otok Madeira, uz prvi spomenuti jedini naseljen. Ime je dobio jer je šumovit - „madera“ na portugalskom znači drvo. Klima je vrlo pogodna, do te mjere da begonije, bugenvilije, hibiskusi, anturijum, prepoznatljiva „rajska ptica“ pa čak i nevjerojatne vrste orhideja rastu uz cestu. Kao i tropsko voće: anona, mango, papaja, maracuja, avocado, guava, banane koje su jedan od glavnih izvoznih proizvoda otoka, pa sve do jestivog ploda filadendrona. Razlog ove plodnosti zasigurno je klima, oceanska sa ugodnim ljetima i blagim zimama među kojima se temperatura ne razlikuje u više od 7 stupnjeva (prosječnih 22 ljeti i 17 zimi), a da pritom čak i more oko Madeire nije nikada hladnije od 2 stupnja u odnosu na zrak.¹¹

S gotovo 300.000 stanovnika i površinom od 798 km², Madeira je najveći otok ovog arhipelaga. Cijeli otok zapravo nije ništa više od vrha vulkana, što objašnjavaju strme padine na nepravilnoj obali. Na Madeiri nema gotovo nikakvih pješčanih plaza, one se mogu naći na otoku Porto Santo koji ima tek oko 3000 stanovnika. Osim otoka Porto Santo nalaze se i 3 manja otočića, takozvani Desertas otoci koji su nedostupni za javnost. Zajedno s velikim dijelom okolnog oceana oni su zaštićeno područje i prije svega se koriste kao mjesto za uzgoj neobičnih vrsta životinja i ptica. Postoje još i takozvani „Divlji otoci“ no oni nisu naseljivi i nalaze se bliže Kanarinskim otocima nego Madeiri.¹²

¹¹ Putoholičari, <http://www.putoholicari.rtl.hr/madeira-biser-atlantika-40915/>, (23.07.2018.)

¹² Putoholičari, <http://www.putoholicari.rtl.hr/madeira-biser-atlantika-40915/>, (23.07.2018.)

3.3. Ekonomski razvoj otoka Madeira

Dijelovi otoka Madeire značajno se razlikuju u svojoj ekonomiji i bogatstvu općenito. Primjerice, turist ako posjeti južnu obalu posebno oko grada Funchai, nerjetko nailazi na luksuzne hotele i vile i prema tome se jasno da zaključiti da tu nema govora o siromaštvu. S druge strane, točnije par kilometara zapadno nalazi se ribarsko područje i tu siromaštvo dolazi do izražaja. Stare i trošne kućice napravljene od kamena uglavnom su jedine građevine na tom dijelu otoka, a stanovnici su uglavnom siromašno građanstvo koje svoje vrijeme provode igrajući biljar u lokalnom kafiću ili se grupno sastaju na glavnoj ulici komentirajući turiste. Iako to može ostaviti loš dojam na turista, oni zapravo nisu i ne predstavljaju opasnost, a i stopa kriminaliteta vrlo je niska. ¹³

Isto tako u gradiću Santo de Serra može se primjetiti izuzetan jaz između bogatog i siromašnog stanovništva. Ovo mjesto poznato je po golf terenima, uredne ceste, lijepi parkovi i ville čine ovo mjesto posebno privlačnim i luksuznim. Izlaz iz grada izgleda nešto drugačije, ondje se mogu susresti žene ili djeca kako na cesti prodaju voće i povrće ne bi li zaradili nešto novaca za svoju egzistenciju. Poljoprivreda i uzgoj voća i povrća vrlo je težak zbog ne pristupačnog terena. Poljoprivrednici na strmim planinama pokušavaju zauzeti svaki komadić zemlje, ne bi li nešto uzgojili, a svaka obrada zemlje izvodi se ručno bez strojeva. ¹⁴

Ponekad se doima da Madeira nije dio Portugala odnosno suvremene Europe. No ipak, u posljednje vrijeme gospodarstvo Madeire doživljava oporavak uz podršku Europske unije i novca iz raznih fondova. Godine 1988. BDP po glavi stanovnika iznosio je 39,9% europskog prosjeka, dok je 10 godina kasnije porasao na 57,5%. Uz podršku i novac iz Europske unije, 2006.godine započeo je process izgradnje autoceste kako bi dijelovi otoka bili dostupni zračnoj luci i kako turizam ne bi bio samo usredotočen na grad Funchal. Nadalje, selo Porto Moniz je također dobar primjer razvoja Madeire. Godine 2004. izvršena je šetnica uz more, a barovi na plaži omogućuju pogled na veličanstvenu obalu. Ostale ceste u mjestu obnovljene su i obrubljene cvijećem. Ceste koje idu uz sjevernu obalu nadograđivane su tunelima, što je uvelike olakšalo vožnju kroz tu regiju. Bez obzira na izgradnju tunela, i dalje postoje stare ceste kroz sela što je također jedan oblik atrakcije za turiste.

¹³ Madeira Island, <http://www.madeiraguide.co.uk/development.shtml>, (23.07.2018.)

¹⁴ Madeira Island, <http://www.madeiraguide.co.uk/development.shtml>, (23.07.2018.)

Što se sunca i mora tiče, Madeira se trudi privući ljubitelje sunca, mora i plaža. Na otoku nije bilo pješčane plaže, osim nekoliko manjih poput Prainha u zaljevu blizu Sao Lourenona. No, Ribeira Brava i Calheta, su nove umjetne pješčane plaže koje nastaju s pijeskom uveženim iz pustinje Sahare. Premda ove plaže nisu veoma velike, mogu dovesti dodatne turiste na ta mjesta. Međutim, oni koji očekuju duge plaže trebaju otići na susjedni otok Porto Santo na koji se može doći brodom ili avionom.¹⁵

Ne tako pozitivna posljedica gospodarskog razvoja i modernizacije Madeire jest ta da cijene zemljišta i kuća rastu vrlo brzo. To vrijedi i za mjesta daleko od Funchala. Broj poslova s nekretninama raste. Oni ciljaju turiste i investitore iz Velike Britanije i drugih europskih zemalja koji žele kupiti nekretnine. Otprilike oko 170.000 do 200.000 eura za vikendicu na Madeiri još uvijek može bit jeftino za zapadnoeuropske standard, no postavlja se pitanje, što mještani sa prosječnim prihodom od samo 600 eura misle o ovoj evoluciji cijena.¹⁶

¹⁵ Madeira Island, <http://www.madeiraguide.co.uk/development.shtml>, (23.07.2018.)

¹⁶ Madeira Island, <http://www.madeiraguide.co.uk/development.shtml>, (23.07.2018.)

4. TURISTIČKA PONUDA

Zahvaljujući izvrsnom zemljopisnom položaju i planinskom reljefu Madeira ima ugodnu klimu zraka i mora tijekom cijele godine bez velikih oscilacija ljetnog i zimskog perioda. Upravo to ju čini poželjnom destinacijom. Turistička ponuda vrlo je bogata i svatko može pronaći interese za sebe, počevši od sportskih aktivnosti, planinarenja, golfa, pa sve do gastronomske ponude autohtonih jela i pića. Turistima je na raspolaganju smještaj u luksuznim hotelima, vilama, apartmanima, hostelima i ostali smještaj koji ima uglavnom autentično uređeni interijer tipičan za Madeiru.

4.1. Smještaj

"*Estalagem*" je koncept hotela s 4 ili 5 zvjezdica. Atmosfera je nešto manje službena u usporedbi s klasičnim hotelom, uglavnom zbog autentičnog interijera i dekoracije. Smješteni su na mirnijoj lokaciji u prirodi, a većina je građena na samim liticama. Neki su rezultat obnove starih Quinta. "*Quinta*" predstavlja seoske vile. Ova vrsta smještaja je vrlo česta na Madeiri. Obično su to kuće koje se nalaze usred vinograda, vrta ili planine. Ruralno okruženje jamči zeleno i mirno odmaralište. Ime Quinta koristi se još za navedene hotele s 4 ili 5 zvjezdica, kao i za grupu zemljoposjeda (kuća za odmor) u seoskom okruženju.¹⁷ "*Residencial*" je smještaj koji nudi osnovnu udobnost. Često, ali ne uvijek, postoji mali broj soba s polupansionom ili punim pansionom. Obično su smješteni u centru grada, u blizini restorana, kafića, supermarketa... "*Pensao*" ili hostel se obično nalazi u središtu grada. Uređenje interijera je vrlo oskudno, bez posebnog luksuza. Udobnost može varirati od smještaja s 1 do 4 zvjezdice.

Slika 2: "Quinta"

Izvor: Jardins do lago, <https://www.jardinsdolago.com/en/> (17.6.2018.)

"*Poussada*" je hotel u autentičnoj zgradi s ruralnim, romantičnim interijerom. Smješteni su u mirnom okruženju, pustošeni između planina ili prekrasne prirode. Postoji maksimalan broj od 20 soba. Vrsta konstrukcije izgleda otprilike kao stari samostan, tvrđava ili izvorna građevina tipična za Madeiru. Smještaj se sastoji od gostinjskih soba i restorana, minimalistički uređeno sa pokojim detaljem izvornog stila Madeire, bez lukuznih sauna, solarija ili bazena. Kao rezultat toga, cijene su vrlo niske za takav tip hotelskog smještaja. U Portugalu ih ima više, dok je broj za Madeiru vrlo ograničen. "*Vill i Casa*", imena Villa i Casa znače da se kuća može iznajmiti kao kuća za odmor. Ponekad se iznajmljuje cijela kuća, ponekad se iznajmljuje privatna soba sa zajedničkim sadržajima kao što su TV, soba i kuhinja. Casas se može naći svugdje na Madeiri. Turisti će ih posebno odabrati kao svoj smještaj za odmor na sjeveru otoka, zbog nižeg hotelskog kapaciteta na tom području.¹⁸

Gdje na kraju odsjesti i što Madeira zapravo nudi? Turisti mogu birati sunce, južnu obalu, sjevernu obalu ili planine. Ljubitelji sunca svakako trebaju ostati na obali odnosno u gradu Funchal. To je vrlo moderan i sofisticirani turistički grad koji unatoč modernom uređenju nije izostavio šarm starog grada. Bez obzira voli li turist moderan dizajn ili raskošan klasičan stil, Royal Savoy hotel nudi pogled na more, bazene, spa centre, knjižnice, barove, restorane i ostale udobnosti hotela sa 5 zvjezdica. Malo niža kategorija su hoteli Golden Residence, Hotel Girassol, Hotel Madeira Regency Club, Hotel Savoy Gardens and Hotel Windsor, sa 4 zvjezdice, no i dalje nude maksimalnu udobnost i kvalitetnu uslugu. Osim hotela na ovoj strani otoka nalaze se tzv. Quintas sa 4 i 5 zvjezdica. Kao što je već spomenuto, to su moderno uređene kuće koje se nalaze uglavnom u predgrađima ili selima. Quinta das Vistas, Quinta Bela São Tiago i Quinta da Penha de França su ljetnikovci besprijekorno uređeni, koji nude pogled okružen zelenilom i predivnim vrtovima. Neki još sadrže bazene, restorane, i privatno osoblje.¹⁹

Na južnoj obali otoka nalaze se Madeiri, Savoy Calheta Beach i Paul do Mar Aparthotel u vjerojatno najljepšem selu u Madeiri, Jardim do Mar. Oni se nalaze u jugozapadnom kutu otoka i to je ujedno najsunčaniji i najtopliji dio otoka. Sjeverna obala otoka uglavnom je za ljubitelje prirode. Glavne aktivnosti su planinarenje, šetnje, sunčanje ili samo opuštanje i bjeg u prirodu. Na

¹⁸ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/where-to-stay>, (23.07.2018.)

¹⁹ Madeira Tourists, <http://www.madeira-tourist.com/where-to-stay-madeira.html>, (23.07.2018.)

planinskom dijelu turisti koriste smještaj hotela ili nerijetko planinskih pansiona kao što je Eira do Serrado koji ima pogled na poznatu Nunovu dolinu “*Nun's Valley*”.²⁰

4.2. Turistički sadržaji - aktivnosti na kopnu

Turistički sadržaji na Madeiri podjeljeni su na sadržaje na kopnu u čiju skupinu ulaze i duge šetnje takozvane *Levada Walks*, zatim aktivnosti u moru i aktivnosti u zraku. Najbrojniji su oni na kopnu, a to su brdski biciklizam, kanjoning, penjanje, *geocaching*, golf, karting, orijentiring, painball, jahanje, trekking, vožnja džipom, zip-line i drugi..

4.2.1. Vožnja biciklom

Jedan od oblika otkrivanja otoka kroz aktivnost je sve više popularna vožnja biciklom. Madeira je puna neuređenih staza, terena s preprekama i šumskih puteva što je vrlo atraktivno za turiste koji vole brdski biciklizam. Postoje dnevne ture i tzv “Bike holidays” ture koje traju 5 do 7 dana. Turisti tako istražuju Madeiru od juga do sjevera i od zapada do istoka s obilaženjem naj atraktivnijih mjesta računajući i dobru kulturnu i gastronomsku aktivnost. Osim aktivnog sudjelovanja, postoje i natjecanja u Funchalu koja se održavaju jednom godišnje , što je također uzbudljivo gledati. Nešto malo drugačija su razgledavanja grada električnim biciklom. Ta ruta duga je 18km i traje oko 3sata, a turisti imaju prilike vidjeti najpoznatije znamenitosti grada ako što je palača Sv.Lorenca, muzej suvremene umjetnosti, tvrđavu Sv.Jakova, gradske vrtove, i druge znamenitosti.²¹

4.2.2. Kanjoning

Kanjoning je posebno zabavna aktivnost za turiste, jer na vrlo specifičan način istražuju i doživljavaju Madeiru. Tu se uglavnom radi o penjanju, hodanju, spuštanju, skakanju i plivanju kroz razne terenske prepreke. Koristi se dosta tehnika kojima se prelazi teren, stoga je potrebna dobra i kvalitetna planinarska oprema. Spuštanje niz visoke vodopade na jedinstven način omogućuje otkrivanje netaknutih dijelova otoka. Na Madeiri se kanjoning može isprobati na 7 lokacija, a one su podijeljene po težini odnosno intenzitetu terena. Pa tako postoje lakše staze za

²⁰ Madeira Tourists, <http://www.madeira-tourist.com/where-to-stay-madeira.html>, (23.07.2018.)

²¹ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/mountain-biking>, (23.07.2018.)

koje je potrebno 1-2 sata, a visina prepreke proteže se od 18 do 25 metara. Srednje teške staze prelaze se za 2 i pol sata, a visina prepreka doseže 50 metara. Teška kategorija staza koja se prelazi za 3 do 3 i pol sata, može dosežati i do 60 metara.²²

4.2.3. Razgledavanje grada

Na otoku Madeira nalaze se turistički autobusi koji omogućuju uživanje u izvrsnim obilascima grada. Vožnja autobusom sa otvorenim pogledom od 360 stupnjeva idealno je sredstvo za prijevoz od poznatog dijela grada Fundchala pa sve do grada Câmara De Lobos. Obilasci su popraćeni audio vodičem na više od 14 jezika, objašnjavajući povijest mjesta i ključne atrakcije. Kroz otok je raspoređeno 21 stanica, a vožnja se održava svaki dan od 9:30 do 17 sati, a ruta je dugacka 10-ak kilometara.²³

4.2.4. Penjanje

Na Madeiri se nudi nekoliko penjačkih staza. Početnici najčešće odabiru penjanje na umjetnoj stijeni kako bi se upoznali sa osnovama penjanja, opremom koja je potrebna za isto, te kako bi naučili sigurnosne mjere. Aktivnost traje 3 sata tijekom kojih se prolazi nekoliko staza različitog intenziteta. Na kraju polaznici završavaju penjanje spuštanjem niz zip line dug 70 metara. Postoji i penjanje u prirodi, također za početnike i napredne penjače. Prije svakog treninga polaznik dobiva detaljne upute iskusnih vodiča, kako bi mogli biti sigurni da su u mogućnosti uopće koristiti opremu i da li su tjelesni i fizički spremni za rutu koju trebaju prijeći. Svaki penjački trening traje oko 4 do 5 sati. U paket je uključena pratnja vodiča, oprema, prijevoz, fotografije, voda i obrok.

Osnovni penjački treninzi održavaju se u mjestu Baia de Abra, i Ponta de São Lourenço. To je velika uvala u srcu prirodnog parka Madeira i odlično je mjesto za učenje ili poboljšanje postojećih vještina. Stijene nude velik izbor ruta koji se penju na visinu od oko 15 metara. Bica da Cana je penjalište koje se nalazi na vrlo visokim planinskim vrhovima i idealno je mjesto za tradicionalno penjanje. Pogodno je za sigurnosno penjanje na visini do 20 metara. Pico do Areeiro jedno je od zahtjevnijih penjališta, i za ovu planinu je potrebno imati prethodno

²² Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/canyoning>, (23.07.2018.)

²³ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/city-sightseeing>, (23.07.2018.)

iskustvo. Jedan je od najpoznatijih vrhova Madeire, a staze uglavnom dosežu visinu od 30 metara. Pico Cidrao treći je po veličini na Madeiri i nalazi se na oko 1801 metara nadmorske visine i vrlo je izazovan čak i za profesionalne penjače. Prije ovog izleta potrebno je prethodno dokazati svoju planinarsku sposobnost, penjačko znanje i tehnike penjanja.²⁴

4.2.5. “Geocaching”

Geocaching je avanturistička atrakcija u kojoj turist na zanimljiv način upoznaje i obilazi razne staze, šume, puteve i općenito zadivljujući krajolik na Madeiri. Sve što je potrebno imati je GPS ili smartphone. Putem Geocatching aplikacije, korisnik se ulogira odnosno napravi svoj korisnički račun, odabere lokaciju i kreće u pronalazak “skrivenog blaga”. To su najčešće kutije ili spremnici raznih vrsta ili veličina. Kada korisnik uz pomoć navigacije dođe do kutije, u njoj se najčešće nalazi papirnati blok na koji je potrebno upisati datum kada je “sakriveno blago” pronađeno i ostaviti svoj potpis. Nerjetko se u kutiji skrivenog blaga nalaze razno razni predmeti koje ostave drugi pronalazači, a oni zauzvrat uzmu predmet iz kutije koji je ostavio drugi pronalazač te im to ostaje kao uspomena. Nakon pronalaska kutije, potrebno se upisati u aplikaciju kako bi na profilu ostalo zabilježeno koje ste sve kutije i na kojoj lokaciji pronašli. U svijetu je sakriveno nekoliko stotina tisuća kutija u više od 180 zemalja.²⁵

4.2.6. Golf

“Madeira Island Golf Open” jedan je od domaćina najvećeg Europskog natjecanja u golfu (PGA), na kojem sudjeluje velik broj regionalnih i međunarodnih profesionalnih golfera. Na otoku se nalaze 3 veličanstvena golf igrališta, sa smještajem te rekreacijskom i zabavnom ponudom koja oduševljava sve golfere. Inače, tradicija golfa na ovom otoku datira iz 1937.godine kada su Englezi izgradili prvi golf teren s 9 rupa. Sada se može vježbati na jednom od dva golf kluba s 18 odnosno 27 rupa.

²⁴ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/climbing>, (23.07.2018.)

²⁵ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/geocaching> (23.07.2018.)

Slika 3: Golf teren na Palheiro-u

Izvor: Palheiro golf, <https://www.palheirogolf.com/en/fees-prices/9-photo-gallery/51-clubhouse-restaurant.html>
(17.6.2018.)

Madeira Porto Santo golf teren, koji se nalazi na istoimenom otoku, udaljenom 70km od Madeire, nudi teren s 27 rupa kojeg je dizajnirao poznati golfer Severiano Ballesteros. On nudi savršenu kombinaciju prirodnih ljepota i izazovnu igru. Plan je napravljen tako da se polje pomiješa s krajolikom, uz veliku pažnju da se minimalizira utjecaj na okoliš. Polje ima 27-rupni teren koji se prostire na 6,434 kvadratnih metara. Karakteriziraju ga dva različita područja, južna ruta – tradicionalno američka, s puno jezera, i 9 kilometarskom pješčanom plažom u pozadini, dok se na sjeveru golf igrališta protežu visoke stijene i litice pružajući nevjerojatan izazov za golfere. Takvo uređenje golf terena tipično je za Britanski stil.

Madeira Palheiro golf tereni nalaze se 10 minuta vožnje od grada Funchal, postavljeni na 500 metara nadmorske visine s koje se pruža pogled na Funchal zaljev. Zbog strmine zemlje na otoku, na raspolaganju je vrlo malo prostora za izgradnju golf igrališta. Golf teren Palheiro postigao je nemoguće i izgrađen je između guste egzotične vegetacije i borove šume što ga čini jednim od najljepših terena u Portugalu.

Madeira Santo da Serra golf teren izvorni je teren sagrađen 1937.godine. Redizajniran je 1991.godine od strane poznatog golf arhitekta Roberta Jonesa koji je stvorio potpuno novi i

spektakularni golf teren s 27 rupa na jednom od najljepših krajolika koje zemlja može pružiti. Besprijeckorno je održavan i pažljivo se vodi briga o svakom detalju. Nalazi se u botaničkom vrtu ukrašenom s četiri prekrasna jezera. Ovaj teren domaćin je PGA-a natjecanja od 1993.godine.²⁶

4.2.7. Karting

Staza Faial Go-kart duga je 1040 metara i ima sve što istinski ljubitelj kartinga treba doživjeti. Izgrađena je na sjeveru otoka, u blizini Santane, sa vrhunskim pogledom na cijelu uvalu. Put od 1040 metara od početka do kraja velik je izazov ispunjen tehnički zahtjevnim krivuljama. Idealno je mjesto za zabavu s prijateljima ili službena natjecanja.²⁷

4.2.8. Orijentacijsko kretanje

Samo ime govori da se radi o sportu koji zahtjeva navigacijske vještine pomoću karte i kompasa. Sudionik dobiva na korištenje topografsku kartu s ucrtanim točkama do kojih mora doći uz pomoć navigacijskih sredstava, kompasa ili GPS-a. Utrke na Madeiri održavaju se po nekoliko puta godišnje i znaju privući preko 150 sudionika. Muškarci pretražuju teren dug oko 4,6km, dok je za žene nešto manji, oko 3,3 km. Takav oblik aktivnosti vrlo je naporan s obzirom na to da se radi o vrlo zahtjevnom terenu, a najčešće se ide kroz gustu šumsku vegetaciju i strme padine.²⁸

²⁶ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/golf>, (23.07.2018.)

²⁷ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/karting>, (23.07.2018.)

²⁸ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/orienteering>, (23.07.2018.)

4.3. Turistički sadržaji - Aktivnosti u zraku

Od aktivnosti koje turisti mogu doživjeti u zraku, u ponudi je za sada samo zmajarenje i paraglajding. Najpovoljnije je na jugozapadnoj strani otoka zbog vremenskih uvjeta i vjetrova koji ondje pušu.

4.3.1. Paraglajding

Zmajarenje i paraglajding su jedni od najprivlačnijih aktivnosti otoka Madeira zbog svojih morfoloških značajki. S visine od nekoliko stotina metara turisti uživaju u nezaboravnom pogledu na otok Madeiru, njezin središnji planinarski masiv i dugu morsku obalu koja okružuje otok. Najidealnije lokacije za paraglajding na otoku su Arco da Calheta i Madalena do Mar. Vožnja u prosijeku traje 20-ak minuta. Paraglajding je sportska aktivnost koja uvelike ovisi o vremenu. Potrebno je vedro i sunčano vrijeme bez jakog vjetra, kako bi doživljaj bio potpun.²⁹

4.4. Turistički sadržaji - Aktivnosti na moru

Madeira nudi mnogobrojne turističke aktivnosti na moru. Neke od njih su ronjenje, promatranje morskih sisavaca, vožnje brodom, sportski ribolov, SUP vožnje, surfanje, jedrenje i jedrenje na dasci. Svaka od ovih aktivnosti dostupna je na cijeloj obali i nema nikakvih posebnih ograničenja, osim plovidba brodom koja je u nekim dijelovima zabranjena zbog zaštićenog teritorija.

4.4.1. "Bodyboard"

Bodyboarding je vodeni sport u kojemu surfer vozi bodyboard na prednjem dijelu tijela, odnosno licem prema dasci. Prosječni bodyboarding sastoji se od kratkog, pravokutnog komada hidrodinamičke pjene. Bodyboarderi obično koriste peraje za dodatnu propulziju i kontrolu tijekom vožnje valovima. Prvi surferi na Madeiru su došli 1970-ih godina i otkrili veoma povoljne uvjete za takav oblik vodenih sportova. Najbolje surf točke na Madeiri smještene su na zapadnoj obali

²⁹ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/hang-gliding-and-paragliding>, (23.07.2018.)

glavnog otoka, a objavljen je i džepni vodič s 11 najboljih pozicija, odnosno mjesta gdje su valovi idealne visine za ovaj sport. Svake godine održava se natjecanje u bodyboardingu za žene, u kojem se promiče ženski bodyboarding i naglašava se uloga žena u sportu, njihova jednakost i fair play. Ovim događajem ujedno se promovira Madeira kao najpovoljnija lokacija za ovaj sport.³⁰

4.4.2. Skakanje sa stijene

Nedavno otvorena aktivnost na Madeiri je takozvani “Coasteering” odnosno skakanje sa stijena u kojem je spojeno više aktivnosti. Omogućava istraživanje obale, bilo da se radi o plaži ili stijeni, koristeći se plivanjem, ronjenjem, penjanjem, prolazom kroz špilje ili tunele ili skakanjem u vodu. Izlet obično traje nešto više od 5 sati, a teren koji se prelazi dug je i do 3 km.³¹

Slika 4: Skakanje sa stijena

Izvor: TripAdvisor, <https://media-cdn.tripadvisor.com/media/photo-s/0f/b0/af/72/coasteering-with-epic.jpg>
(17.6.2018.)

4.4.3. Ronjenje

Pješčana, stjenovita dna i čisto more s dubinom vidljivosti od preko 20 metara idealni su uvjeti za ronioce. U mjestu Madalena do Mar, na oko 180 metara udaljenosti od obale, na morskoj dubini od 30 ak metara, nalazi se "Bowbelle", brod koji je prije nekoliko godina potonuo i sada je umjetni

³⁰ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/bodyboard>, (23.07.2018.)

³¹ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/coasteering> (23.07.2018.)

greben. To je jedna od zanimljivih atrakcija pod vodom koju turisti rado posjećuju. No ipak, vrhunac ronjenja u Madeiri je ronjenje s dupinima i kitovima, ali i ostalim neobičnim ribama kao što je “Monkfish” ili Barakude.³²

4.4.4. Promatranje kitova

Mjesto Madeirskog arhipelaga na Sjevernom atlantskom oceanu idealno je za promatranje više od 25 vrsta kitova koji prolaze kroz svoje migracijske rute. Jedine vrste koje su prisutne tijekom cijele godine u zoni arhipelaga Madeire su takozvane Ulješure. Oni se smatraju vrlo ugroženom vrstom u Portugalu, jer im se populacija drastično smanjila zbog intenzivne lovne aktivnosti u prošlosti. Postoji dokumentacija koja tvrdi da je samo 1957.godine ubijeno 1743 jedinke oko otoka Madeire. Od kitova se izdvajalo ulje, meso, zube i usi (izrasline od keratina). Ulje bi se koristilo za izradu sapuna, margarina pa čak i za gorivo za javne autobuse tokom 2.svj.rata. Usi je snažan ali fleksibilan material izrađen od keratina od kojeg su se izrađivale četke za kosu, korzeti, suncobrani.. Zubi kitova služili su kao ukras nautičarima.

Promatranje kitova na Madeiri osmišljeno je kao služba za ekoturizam, koja podrazumijeva poštivanje i očuvanje životinja i njihovog staništa. Paketi za turiste traju u prosijeku 3 sata. Osim skipera s turistima je i biolog koji stručno prezentira svaku vrstu. Neke od vrsta koje se najčešće viđaju su: obični dupin (*Delphinus delphis*), točkasti dupin (*Stenella frontalis*), Dobri dupin (*Tursiops truncatus*), Ulješura, Bjelorogi dupin i Rudolfijev kit.³³

³² Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/diving-1>, (23.07.2018.)

³³ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/cetacean-observation>, (23.07.2018.)

4.4.5. Sportski ribolov

Sportski ribolov na Madeiri uglavnom je baziran na lov na tunu, ali i neke druge specifične vrste kao što je sabljarka, barakuda, kraljevska riba i delfin riba. Ribe koje se ulove obavezne je iste pustiti natrag u more. S obzirom na to da se radi o velikim i teškim ribama posebice tunama koje znaju težiti i do 100 kilograma, oprema na brodu mora biti vrlo kvalitetna kao i sam brod. Turistička ponuda često nudi i smještaj nakon ribolova, u luksuznim vilama u blizini marine.³⁴

4.4.6. Veslanje na dasci

Istraživanje obale ili jednostavno uživanje u predivnom pejzažu Madeire moguć je uz veslanje na dasci, odnosno poznatiji pod nazivom “Stand up Paddle” ili SUP. Prednost kod ove vrste aktivnosti je ta što se na Madeiri sa SUP-om može doći do područja koja su inače za brodove strogo zabranjena, radi zagađivanja mora. U ponudi su poludnevni i cjelodnevni izleti. Poludnevni izleti traju 4 sata, dok su cjelodnevni izleti uglavnom cijeli dan sa organiziranim izletima prilagođenim toj vrsti rekreacije.³⁵

4.4.7. Surfanje

Surfanje na Madeiri započelo je prije nekoliko godina kada su ljubitelji surfanja i profesionalci spoznali izvrsne uvjete koje ova regija ima za ponuditi. Upravo zbog idealnih uvjeta Madeiru često zovu Hawaima Atlanskog oceana. Obala je gruba i strma, a stijene na dnu mora stvaraju izvrsne valove. Suptropska klima odgovorna je za temperature vode između 15 ° C u hladnijoj sezoni i 21 ° C u toploj sezoni. Za vrijeme turističke sezone, surferska sezona se smatra niskom i tada su cijene paketa puno povoljnije. Sezona surfanja započinje krajem rujna i traje sve do travnja, a vrhunac sezone traje od studenog do veljače.³⁶

³⁴ Madeira Islands, [http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/sport-fishing-\(-big-game-fishing\)](http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/sport-fishing-(-big-game-fishing)), (23.07.2018.)

³⁵ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/stand-up-paddle->, (23.07.2018.)

³⁶ Madeira Islands, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/what-to-do/activities/search/surfing>, (23.07.2018.)

5. ODABRANE ATRAKCIJE

Osim turističkih aktivnosti na kopnu, vodi i zraku, Madeira ima za ponuditi i posebne atrakcije koje obogaćuju njezinu turističku ponudu. Na Madeiri ih ima mnogo, a ovdje su navedene one najposjećenije i najzanimljivije od strane turista.

5.1. “Monte Toboggan Run”

Monte toboggans nastao je početkom 19.stoljeća, kao javni gradski prijevoz koji je vozio do predgrađa Funchala. Danas se koristi za prijevoz turista u posebno izraženom prijevoznom sredstvu "Carro de Cesto". Izrađen je od pletera i 2 drvena saonika. Njime upravljaju dva vozača, takozvani carreirosi, odjeveni u prepoznatljivu bijelu odjeću, sa slamnatim šeširima i gumenim čizmama koje ujedno služe kao kočnice. Sama vožnja započinje ispred crkve Nossa Senhora do Monte, zatim slijedi vožnja od 2 kilometra, po strmim i zavojitim cestama, koje na kraju završavaju kod mjesta Livramento, u predgrađu Funchala. Sama vožnja traje oko 10 minuta, a brzina spusta na nekim dijelovima doseže i 30km/h.³⁷

Slika 5: Monte Toboggan Run

Izvor: Standard,

https://www.standard.co.uk/s3fpublic/styles/story_large/public/thumbnails/image/2016/03/07/16/Montetoboggan.jpg
(17.6.2018.)

³⁷ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

5.2. Klifovi

Duž istočne strane otoka Madeira proteže se klif Ponta de Sao Lourenco odnosno točka Sv. Lovre, koji je od 1982. godine prirodni rezervat. Teren se sastoji od stijena i zeljaste vegetacije. Geologija stijena sastoji se od Vulkanoklastičnih sedimenta, kao i bazaltnih stijena, a neki dijelovi obale su erodirani. Ono što turisti mogu doživjeti na ovoj atrakciji je uživanje u jedinstvenom pogledu na šume Madeire, posjetiti obrtničko naselje Camacho i fotografirati trokutaste kućice od slame, posjetiti farmu pastrva, uspinjati se na treći po redu najviši vrh Madeire, Pico do Arieiro, šetati do najistočnijeg dijela otoka od kojeg se vidi južna i sjeverna strana te pogled na Porto Santo, a posljednja stanica je vidikovac Machico. Tijekom izleta turisti koriste stanku za ručak u poznatom restoranu špilje Faiala. Tura traje otprilike 8 sati, a pješaći se oko 3 km. Tijekom izleta turisti staju na nekoliko točki radi odmora s obzirom na to da je teren vrlo zahtjevan, a posebno u vrućim ljetnim mjesecima.³⁸

5.3. Spilje “Sao Vicent”

Prije više od 890.000 godina, špilje Sao Vicente formirane su kao rezultat vulkanske erupcije. Vanjska površina lave brzo je rashlađena, dok je unutrašnjost trajala nešto duže. To je stvorilo bezbrojne cjevaste prolaze, od kojih su mnoge otvorene za javnost od 1990-ih godina. To su ujedno i najveće spilje na otoku, a u četverosatnom posjetu, turisti mogu vidjeti neobične stijene, poput vulkanskih stalaktita, lava i drugih akumulacija lava. U spiljama se voda polako filtrira kroz poroznu stijenu i oblikuju hladne kamene bazene i potoke. Turneja kroz spilje završava u vulkanskom centru gdje se turistima prikazuje kratki 3D film o erupciji vulkana i podrhtavanju zemlje.³⁹

³⁸ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

³⁹ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

Slika 6: Sao Vicente spilje

Izvor: Juliedawnfox, <https://juliedawnfox.com/sao-vicente-volcanic-centre-madeira/> (17.6.2018.)

5.4. Prirodni bazeni

Prirodni bazeni Porto Moniz jedan su od najpopularnijih gradskih atrakcija. Ne samo zbog izvrsnih uvjeta kupanja, već i zbog njihove ljepote. Ti su prirodni bazeni idealno mjesto za opuštanje, kupanje, sunčanje ili čak samo posjet. Zaštićeni su od jake struje Atlantika crnim bazalnim stijenama, nastalima od hlađenja lave. Svježa morska voda ulazi u bazene svake plime, noseći sa sobom zanimljiv podvodni život. Upravo zato preporuča se da turisti koriste masku za ronjenje kako bi imali prilike vidjeti raznolike vrste riba koje plivaju ispod površine vode. Ova atrakcija izvrsna je i za obiteljske izlete jer postoje dječji bazeni i igrališta, a u neposrednoj blizini nalazi se mnoštvo barova, restorana, trgovina... Najpopularnije vrijeme za posjet je između svibnja i listopada, kada su vode najtoplije, iako su bazeni otvoreni tijekom cijele godine.⁴⁰

⁴⁰ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

Slika 7: Prirodni bazeni

Izvor: Madeira live, <http://www.madeira-live.com/fi/photos/madeira/porto-moniz.html> (17.6.2018.)

5.5. Tropski i botanički vrtovi

Otok Madeira poznat je po svojim veličanstvenim vrtovima, s egzotičnim biljkama koje ovdje rastu na otvorenom, a koje bi se na drugim krajevima svijeta mogle naći samo u staklenicima. Madeirina suptropska vlažna klima zajedno sa bogatim tлом od vulkanske baze, čini savršene uvjete za rast domaćeg i stranog bilja. Funchal je raj za vrtlare, upravo zbog toga što su vrtovi puni raznolikog bilja tijekom cijele godine. Gotovo svugdje, bez obzira da li je to na ulicama u gradu, hotelima, kućama, većim imanjima ili parkovima, naći ćete veliki izbor suptropskih biljaka koje rastu u lijepo uređenim vrtovima. Navedeni su jedni od popularnijih vrtova u Madeiri.

Tropski vrt “Palača” potječe još iz 18. stoljeća. Prostire se na terenu veličine od ukupno 70 000 m² i savršen je primjer bujne mješavine tropskih i autohtonih biljaka. Vrt je također poznat po svojoj najvećoj zbirci cikada na svijetu, s ukupno 60 od 72 vrste, uglavnom iz Južne Afrike. Tu se također nalazi oko 100 000 različitih vrsta biljaka s nekim gotovo izumrlim vrstama. Postoji

nekoliko načina da se dođe do ovog vrta, a jedan od najpopularnijih je žičarom koja se nalazi na istočnoj strani Funchala gdje je "Stari grad".⁴¹

Slika 8: Botanički vrt

Izvor: Travel assets, <https://a.travel-assets.com/findyours-php/viewfinder/images/res60/86000/86169-Madeira-Island.jpg> (17.6.2018.)

Botanički vrt “Dvorac” prostire se na površini od 35 000 m², okruženom fantastičnim pogledom planine na sjeveru i oceana na jugu. Ovaj botanički vrt pripada obitelji Reid, a stvoren je 1960. Godine. Nalazi se na oko 3 km od centra Funchala. Jedna od glavnih svrha bila je očuvanje autohtonih biljaka Madeire, od kojih su neke vrlo rijetke i izumrle u divljini. Vrt otkriva posjetitelju mješavinu skladnih oblika i kontrastnih boja 2500 vrsta egzotičnih biljaka. Vrt je podijeljen u pet dijelova koji prikazuju lokalne i inozemne biljke. Jedan od tih dijelova posvećen je egzotičnim pticama, a zove se “Parrot Park” i posjeduje 300 egzotičnih vrsta ptica uključujući Patuljastog papagaja i Macaws.⁴²

Botanički vrt “Orhideja” je oko 200 metara udaljen od ostalih botaničkih vrtova i posvećen je istraživanju orhideja iz cijelog svijeta. U uzgojnom laboratoriju uzgajano je preko 7500 vrsta

⁴¹ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

⁴² Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

orhideja pod nadzornim uvjetima, koje su zatim prenesene u vrtove i staklenike. S terase se pruža jedinstven pogled na Funchai, s koje posjetitelji mogu uživati u brazilskoj kavi.⁴³

Vrtovi “Palheiro” smješteni su na brežuljcima, oko 15 minuta vožnje od Funchala na nadmorskoj visini od oko 500 metara iznad mora. Vrt ima više od deset tisuća vrsta biljaka svih oblika, boja i veličina. Smatra se krunom vrtova Madeire. U vrtu se također nalazi velik broj raznolikog drveća, kao što su: hrast, bukva, kesten, cedar, srebrni list i telopea.

Park “Santa Catarina” je javni park koji obuhvaća površinu od oko 36.000 četvornih metara. S fantastičnim pogledom na Funchal i njegovu marinu, park je pun turista i njihovih fotoaparata. Turisti mogu šetati stazama ili ogromnim travnjacima okruženim cvjetnjakom, diveći se brojnim drvećem, grmljem i biljnim vrstama iz cijelog svijeta. Također mogu pronaći ukrasne ptice u velikim kavezima, baru i igralištu za djecu. U sklopu parka nalazi se kapela Santa Catarina, kao i jezero s otočićem za gnijezdo ptica.

Gradski park “Dona Amelia” smješten u središtu grada Funchala nasuprot Gradskom kazalištu. Pokriva površinu od 8.300 m². Ovaj položaj nekada je zauzimao Franjevački samostan, a kamen s nadgrobnim spomenikom izložen je na jednom od travnjaka. Ovaj park je sada prostor za slobodno vrijeme za domaće stanovnike i posjetitelje. U parku se nalazi mali ribnjak s patkama i crnim i bijelim labudovima, ali i amfiteatar u kojem se često odvijaju zabavni i kulturni događaji.⁴⁴

5.6. “Levada walks”

U Madeiri Levade su sustavi vodopada, od kojih mnogi datiraju još od 15. stoljeća. One imaju ključnu ulogu u opskrbljivanju lokalnih farmi vodom, koja im je prijeko potrebna za poljoprivredu. Najpopularnija šetnja od ukupno 10 njih je “Rabaçal” koja je dugačka čak 10km, prolazi tri Levade i ima desetak vodopada na putu. Preostale lokacije za pješaćenje su takozvani čarobni putevi potpuno usklađeni s prirodom s raznolikom endemskom vrstom faune i flore. Pružaju veličanstveni pogled na prirodu, lagune, vodopade, jezera, tunele i ostale ljepote koje je priroda stvorila. Ovakve

⁴³ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

⁴⁴ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

ture nisu pretjerano naporne za turiste zato što ih cijelo vrijeme prati prirodni hlad i zaštita od sunca, a Levade same po sebi daju dodatnu svježinu.⁴⁵

Slika 9: Levade

Izvor: Madeira seekers, <http://madeira-seekers.com/wp-content/gallery/slides/kings-levada-walk.jpg>
(17.6.2018.)

5.7. Vinske ture i tradicionalne delicije

Ono po čemu je Madeira vrlo poznata jest vino. Slatko, sirupasto vino o kojem je pisao i Shakespeare, a Englezi su ga toliko obožavali da se vojvoda od Clarencea, brat engleskog kralja Edvarda IV, kada je osuđen na smrt odlučio utopiti u bačvi malvazije. Uz malvaziju (slatko vino s puno šećera), proizvode i Boal (srednje slatko), Verdelho (polusuho) i Sercial (suho). Manje poznati su terrantez, tinta negra i bastardos, sorta koja je gotovo izumrla. Danas jedinstveno i svjetski poznato vino s Madeire nastalo je slučajno, kako to obično i bude s najboljim idejama. Još u 18 st. na Madeiri postojalo je čak 13 kompanija koje su proizvodile vino, neke od njih još uvijek rade. Vino se izvozilo u Europu, posebno u Englesku, u Ameriku, na Barbados, Jamajku pa sve do Carske Rusije. Brodovi koji su plovili prema Novom svijetu, pristajali su prvo na Madeiru po vino. Kako bi se pojačao okus i vino duže trajalo, dodavali su brandy po principima proizvodnje porta. Na putu, za vrijeme plovidbe kroz tropske krajeve, shvatili su da se vino pod visokim temperaturama jako zagrijava ali da mu to pogoduje jer stvara puno intenzivniji i slađi okus te produžuje vijek trajanja. Tako je „rođeno“ vino s Madeire. Iz istog se razloga ova vina čuvaju

⁴⁵ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

uspravno, nikako polegnutih boca i tako se mogu čuvati kroz nekoliko generacija. Zapravo je potrebno najmanje 5 do 10 godina da se dobije pravo Madeira vino. Proizvodnja vina im je glavna gospodarska grana, a za vinom s Madeire potražnja je tolika da je u zadnjih deset godina cijena porasla trostruko. Danas na otoku djeluje 7-8 vinarija, koje 99% grožđa otkupljuju od malih poduzetnika i uzgajivača, zapravo da i nema više prostora za nove vinograde.⁴⁶

Slika 10: Vinarija na Madeiri

Izvor: Putoholičari, <http://www.putoholicari.rtl.hr/madeira-biser-atlantika-40915/> (17.6.2018.)

Vinske ture na Madeiri odnosno u Funchal-u traju otprilike 2 i pol sata i prolazi se 9 stanica. Tijekom tih 9 stanica turist ima priliku kušati tradicionalne poslastice Madeire, uključujući i njihovu poznatu čokoladu s tipičnim okusima Madeire, vina koja imaju ugled među vrhunskim stručnjacima vinarima, svježu tunu, egzotično voće, tradicionalno piće Poncha, grah, krumpir, kavu i čaj. Vinske ture u Funchalu izvrstan su način za otkrivanje tradicionalne gastronomije, povijesti, arhitekture i vina.

⁴⁶ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

5.8. Tržnice Madeire

“Mercados dos Lavradores” glavna je tržnica na Madeiri i svakako je jedna od atrakcija otoka. Što zbog svoje arhitektonske građe, a što zbog hrane, voća, povrća, začina i cvijeća koja se ondje prodaje. U ribarnici daleko najprodavanija riba je espada, crna riba nalik na jegulju a oštrim zubima i velikim očima, vrlo je atraktivna među turistima, kao i tuna. Sve ribe su svježije i ulovljene isti dan. Turisti često mogu vidjeti ribare kako u kasnim večernjim satima ili rano ujutro odlaze u svojim barkama u lov na svježiju ribu. Tržnica s voćem, povrćem, začinima i cvijećem nalazi se kat ispod ribarnice. Žene u šarenim tradicionalnim nošnjama prodaju anonu, mango, papaju, maracuju, avocado, guavu, banane koje su jedan od glavnih izvoznih proizvoda otoka, pa sve do jestivog ploda filodendrona. Kupnja voća na tržnici, može biti prilično turistička (visoka), a samo dvije ulice dalje, na štandovima po gradu, mogu se pronaći maracuja ili mango za 2 eura po kilogramu, ali i banana koje nisu prošle nekoliko stotina kilometara smrjavajući se u hladnjačama, već su svježije ubrane sa stabla banane. Svake godine “Noć tržnice” tradicionalno se održava 23. prosinca kada lokalni stanovnici ali i turisti na ulicama pjevaju božićne pjesme uz ples, i autohtono piće i hranu.⁴⁷

Slika 11: Tržnica na Madeiri

Izvor: Madeira Island, <http://www.madeiraislandsguide.com/place/farmers-market/> (17.6.2018.)

⁴⁷ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

5.9. Muzej Christiana Ronalda

Punim imenom Cristiano Ronaldo dos Santos Aveiro, a poznatiji kao Cristiano Ronaldo, rodio se na otoku Madeiri, u gradu Funchalu 5. veljače 1985.godine. Portugalski je nogometaš i član talijanskog Juventusa. Reprezentativac je i kapetan Portugala te dobitnik Zlatne lopte i FIFA-ine nagrade za nogometaša godine za 2008., 2013. i 2014. godinu. Na ulazu u grad Funchal stoji njegov kip, visok 3,5m, i težak 800 kilograma u cijelosti izrađen od bronce. Položaj statue prikazuje njegovu slavnu poziciju prilikom izvođenja slobodnog udarca, po kojoj je postao prepoznatljiv.

U blizini statue nalazi se muzej istoimenog igrača koji je otvoren u prosincu 2013.godine. Portugalski je napadač muzej posvetio vlastitom životu i uspjesima, pohranivši u njega svaki trofej koji je ikada osvojio. U jarko osvijetljenim vitrinama muzeja nalazi se i oko 140 raznih drugih nagrada, zlatnih kopački, medalja, potpisanih lopti i majica, a zidovi su pokriveni bezbrojnim Ronaldovim fotografijama iz proteklih 20-tak godina. U interaktivnoj video snimci posjetitelji mogu igrati protiv virtualnog Ronalda, a mogu se i fotografirati s njegovom voštanom figurom u stvarnoj veličini u dresu Real Madrida.⁴⁸

Slika 12: Kip Christiana Ronalda

Izvor: Mirror, <https://i2-prod.mirror.co.uk/incoming/article4850150.ece/ALTERNATES/s810/Cristiano-Ronaldo-statue.jpg> (17.6.2018.)

⁴⁸ Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, (23.07.2018.)

Slika 14: Muzej Christiana RONALDA

Izvor: Wikimedia,

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/9/93/CR7_museum_and_hotel_in_Funchal%2C_Madeira.JPG
(17.6.2018.)

Jedan je zid pokriven s 26 nogometnih lopti – po jednom za svaku utakmicu u kojoj je postigao hat-trick. Jedan je dio posvećen i obožavateljima – tu su na jednom mjestu sva njihova pisma, romantični crteži, karikature, krunice, pa čak i dječji crteži. Drugim riječima, muzej ima sve što bi Ronaldovi obožavatelji ikada mogli poželjeti, i još puno puno više.

Muzej je ideja njegova starijeg brata Huga, koji još uvijek živi u Funchalu, gdje ima građevinsku tvrtku. Hugo je i direktor muzeja CR7 (brojka sedam odnosi se na Ronaldov broj dresa u Manchester Unitedu i Real Madridu). Na ideju je došao kada je prije nekoliko godina boravio kod RONALDA u Madridu, vidjevši da su trofeji neorganizirano raštrkani po čitavoj kući. Inače, Cristiano Ronaldo je uz Pelé-a jedini nogometaš na svijetu koji ima svoj vlastiti muzej.⁴⁹

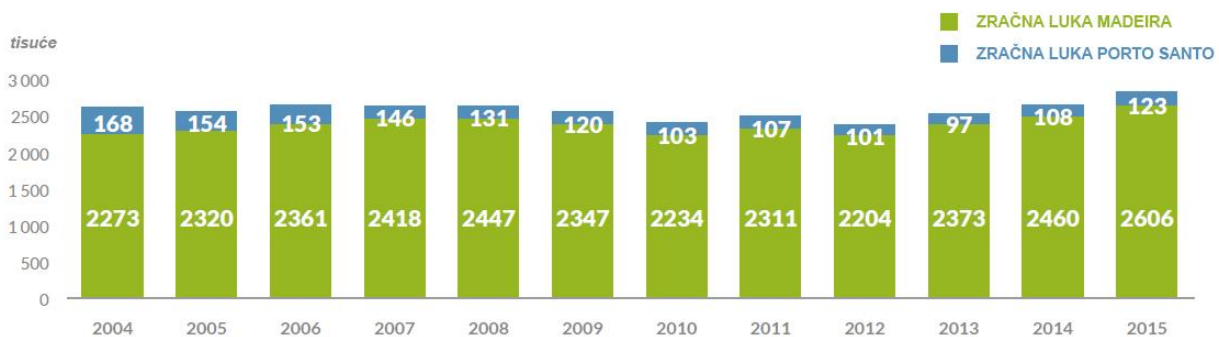
⁴⁹ Independent, <https://www.independent.co.uk/sport/football/news-and-comment/is-cristiano-ronaldo-building-a-museum-dedicated-to-himself-in-madeira-8949945.html>, (1.09.2018.)

6. PROMETNA POVEZANOST

6.1. Zračni prijevoz

Prema grafikonu koji prikazuje kretanje putnika zračne luke Madeira i zračne luke Porto Santo vidljivo je da je razdoblje od 2004.god do 2008.god u relativnoj stagnaciji. U razdoblju od 2008.god do 2012.god slijedi fluktuacija sa ekspresijama u 2011.godini. Razlog smanjenog dolaska turista je financijska kriza koja je bila aktualna u Portugalu od 2010.god do 2014.god, a njezin uzrok je bila globalna financijska kriza 2007.god i 2008.god. Zračni promet je 2015.god dosegao svoju najvišu vrijednost. Razlog tome su uvedene bolje rute do Madeire i zrakoplovi sa većim kapacitetom putnika. Dobra izvedba zračnog prometa odrazila se na povećanje putnika za 16% u zračnoj luci Funchal i za gotovo 30% u zračnoj luci Porto Santo uspoređujući razdoblja prethodnih godina.

Grafikon 1: Kretanje putnika zračne luke Madeire i Porto Santa

Izvor: Strategija za razvoj turizma Madeire 2017-2021, documento-estrategico-2017-21, 17.6.2018.

Najzastupljenija aviokompanija je Portugalski TAP sa gotovo 29% udjela, dok je na drugom mjestu britanski Easyjet sa 15,5% udjela ukupnog avionskog prijevoza.

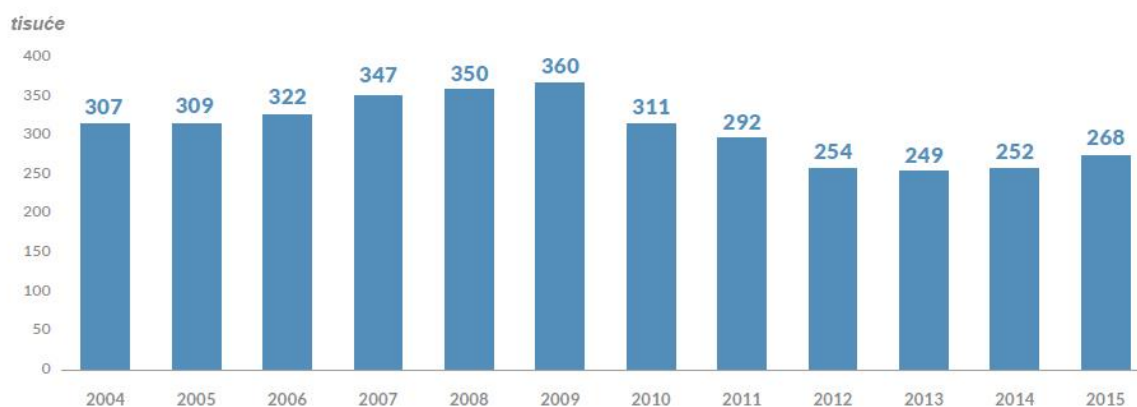
Procjenjuje se da zračna luka Madeira posjeduje godišnji kapacitet od 3,5 milijuna putnika godišnje, a tijekom 2015.godine iskorišteno je samo oko 70% kapaciteta. Valja napomenuti da se uz male intervencije na terminalu, kapacitet ove zračne luke može se povećati za 15%. Isto se

stanje događa i u zračnoj luci Porto Santo gdje se koristi samo 13% od maksimalnog kapaciteta koji iznosi 1,2 milijuna putnika godišnje. Od siječnja 2016. otok Porto Santo je uspostavio nove čarter letova sa Skandinavijom za zimsku sezonu, za koju se očekuje povećanje skandinavskog tržišta.⁵⁰ Također od 2016.godine, postoji usluga javnog prijevoza zrakoplovom od zračne luke i otoka Porto Santo do zračne luke Madeira-e ito u ljetnim razdobljima - 4 leta dnevno sa ukupnim kapacitetom od 108 putnika, u razdoblju niske sezone (kraj ljeta) – 3 leta dnevno sa kapacitetom od 90 putnika, i redovne linije izvan sezone – 2 leta dnevno ukupnog kapaciteta od 72 putnika.

6.2. Pomorski Prijevoz

Kretanje putnika morem između otoka fluktuirao je tijekom godina. Od 2009.god, volumen znatno pada, dok u 2015. godini dolazi do blagog porasta. Razlog tome je ponovno kao i u zračnom prijevozu financijska kriza Portugala potpomognuta globalnom krizom tog razdoblja. Porto Santo luka ima 8 linija sa povratnim putovanjem tijekom većeg dijela godine. Tjedni kapacitet iznosi 18 tisuća putnika i 2,3 tisuće automobila. Tijekom visoke turističke sezone, srpnja i kolovoza, otvoreno je 9 linija, kapaciteta 21 000 putnika i 2,6 tisuća automobila.

Grafikon 2: Kretanje putnika pomorskim prijevozom

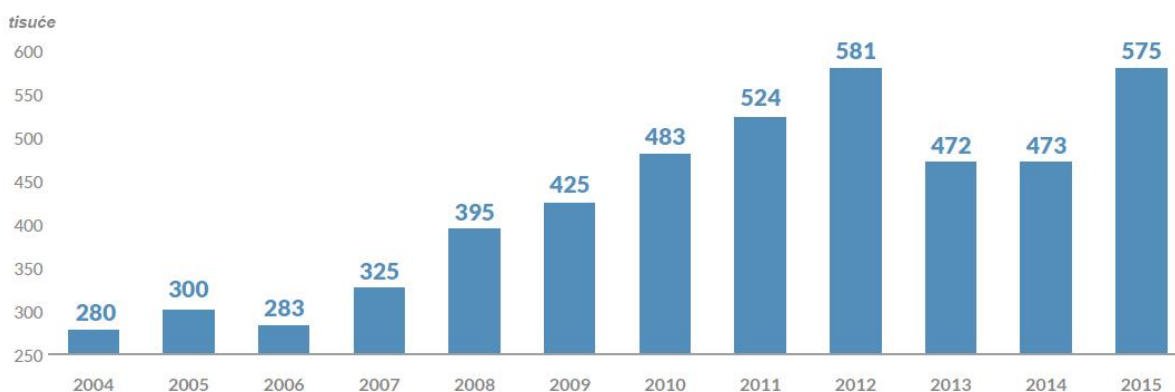

Izvor: Strategija za razvoj turizma Madeire 2017-2021, documento-estrategico-2017-21, 17.6.2018.

⁵⁰ DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (23.07.2018.)

Što se tiče kruzera, luka u Funchal-u zadnjih desetljeća doživjela je značajan porast, dosegavši 2015. vrijednost od 570 tisuća putnika, nešto malo manje od izrazito visoke vrijednosti ostvarene 2012 godine. Prema mjesecima u godini konkretno za luku u Funchal-u najlošiji su mjeseci svibanj, lipanj, srpanj i kolovoz, samo 3% od ukupnog pomorskog prijevoza. Kako bi se te brojke povećale, Madeira ima strategiju promovirati zanimljive atrakcije i događanja u tom razdoblju, kako bi privukla posjetitelje.

Grafikon 3: Kretanje putnika kruzerima

Izvor: Strategija za razvoj turizma Madeire 2017-2021, documento-estrategico-2017-21, 17.6.2018.

6.3. Rent a car

U Madeiri postoji oko 70 rent-a-car tvrtki, među kojima su i velike multinacionalne skupine i lokalne male tvrtke. Ova je aktivnost relativno stabilna tijekom cijele godine, a prosječno trajanje najma automobile je 7 do 9 dana. Uobičajeni korisnici prema razdoblju godine su: stariji nordijski i njemački turisti zimi, engleski i njemački turisti srednje životne dobi u jesen i proljeće i španjolski i talijanski turisti u ljeti uglavnom mlađi.

7. STATISTIČKI PODACI TURISTIČKOG PROMETA ZA MADEIRU 2016 / 2017 GODINA

Iščitavanjem statističkih podataka Regionalne Državne uprave za statistiku Madeire (DREM) za usporedbu 2016.godine i 2015.godine, dobiveni su sljedeći rezultati: u hotelskim objektima došlo je do povećanja noćenja (+ 10,7%), ukupnog prihoda (+ 16,7%) i prihoda od smještaja (+ 17,7%). Godišnja neto popunjenost ležaja iznosila je 69,2%, što je povećanje za 4,9% u odnosu na 2015.godinu. Prosječna dužina boravka povećala se sa 5,4 na 5,5 noćenja između 2015.god i 2016.godine. Prihod po raspoloživoj sobi (RevPAR) iznosio je 47,53 eura (što je povećanje za 15,1% u odnosu na 2015.god).⁵¹

Glavna tržišta su bila Velika Britanija (29,7% ukupnog noćenja), Njemačka (27,6%) i Portugal (11,0%). Britansko tržište poraslo je za 15,6%, a njemačko tržište za 12,2% u odnosu na prethodno razdoblje. Velika Britanija zadržala je status najvažnijih tržišta.

Seoski turizam odnosno u ruralnom turizmu glavni pokazatelji pokazali su porast. Noćenja su porasla za 21,9%, dok su ukupni prihodi porasli za 28,4%, a prihodi od smještaja za 25,9%. Pokazatelji lokalnih smještajnih objekata pokazali su vrlo izraženi rast u 2016. godini, a noćenja su se povećala za 53,3% na ukupno 480.161.

Što se tiče najposjećenijeg sporta na Madeiri, golfa, podaci iz ankete o golf terenu pokazuju da je 2016. godine broj rundi u tri golf igrališta Autonomne regije Madeire iznosio 60.476 (+ 33,5% u odnosu na 2015. godinu). Ova aktivnost je ostvarila 2,3 milijuna eura (+ 4,7%). Prema statistici 72,5% tih rundi odigrali su nečlanovi, uglavnom iz nordijskih zemalja, Velike Britanije i Njemačke, 58,5% ukupnih rundi prodavale su hotelske ustanove i slično, 23,2% od strane turoperatora, a preostalih 18,3% od strane golf igrališta.⁵²

Prema podacima Lučke uprave, 519.700 tranzitnih putnika posjetilo je Madeirske luke 2016.god, što je za 9,9% manje u odnosu na prethodnu godinu. Broj kruzera koji su posjetili Madeiru smanjen je za 4,8%.

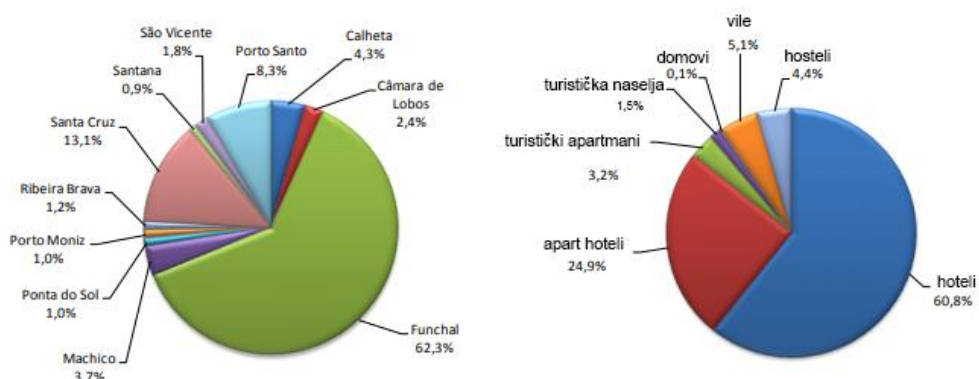
⁵¹ DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (23.07.2018.)

⁵² DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (23.07.2018.)

Prema podacima Svjetske turističke organizacije (WTO), 2017. godina bila je rekordna godina u turizmu, s dolaskom 1 323 milijuna stranih turista, dok je u 2016.godini taj broj iznosio 1.239 milijuna. Gotovo 84 000 stranih turista više u odnosu na 2016.godinu, što u postocima iznosi 6,8%. Posjećenost prema regijama ističe i dalje vodstvo Europskog tržišta, od gotovo 51% međunarodnih dolazaka i porast od 8,4% u odnosu na prethodnu 2016.godinu, na drugom mjestu nalaze se Afričke države sa porastom dolazaka od 9% , a zatim slijedi SAD sa porastom od 3,3% dolazaka Američkih turista. Valja napomenuti kako je 2017.god osma godina po redu sa uzastopnim rastom turista.

Turistički smještaj, uključujući hotele, seoski turizam, kampove za odmor, hostelske domove i lokalni smještaj, u 2017. godini ima je na raspolaganju ukupno 38.126 kreveta, što je za 7,4% više nego u 2016.godini. Hotelska industrija je segment s najvećim brojem kreveta, 77,7% od ukupnog broja kreveta. Lokalni smještajni objekti čine 18,9% ukupnog kapaciteta u 2017. godini, i time postaje drugi segment s najvećim brojem raspoloživih kreveta. S obzirom na turistički smještaj u cjelini, brojke pokazuju da je broj noćenja veći od 7.4 milijuna odnosno 5,5% više u odnosu na 2016). Prosječan boravak u autonomnoj regiji Madeiri iznosio je 5,2 noćenja, nešto niži nego prethodne godine (5,3 noćenja). S obzirom na vrstu smještaja, zabilježen je veći prosječni boravak u hotelskim objektima (5,2 noći), lokalnom smještaju (4,9 noćenja) i turizmom u ruralnim područjima (4,0 noćenja). Naprotiv, kampovi za odmor i domovi za mlade (2,6 noćenja) i kampovi (2,5 noćenja) imali su niži prosječni boravak.⁵³

Grafikon 4: Postotak turista po gradovima i tipu smještaja

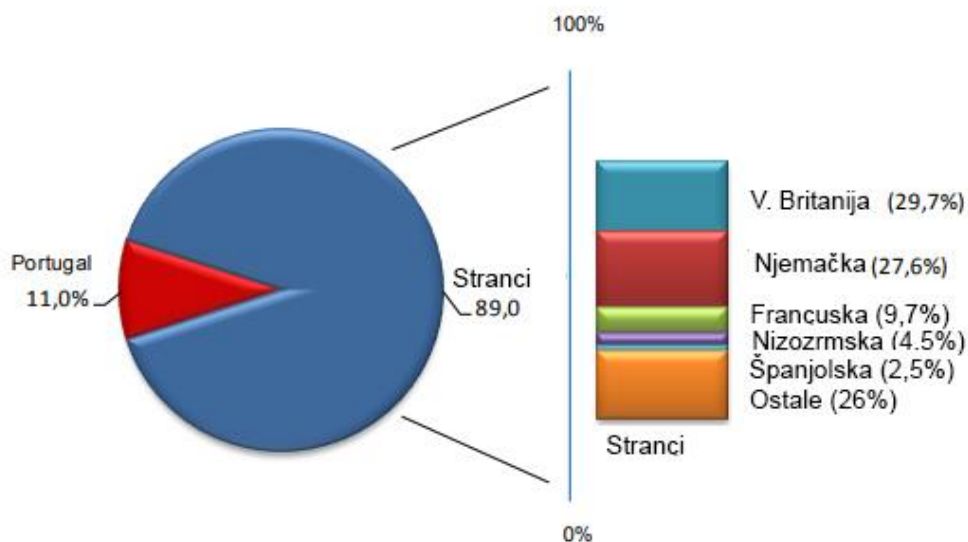
Izvor: Strategija za razvoj turizma Madeire 2017-2021, documento-estrategico-2017-2021, 17.6.2018.

⁵³ DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (25.08.2018.)

Turisti s prebivalištem na državnom području ostvarili su oko 802.300 noćenja (10,7% od ukupnog broja), što predstavlja negativnu godišnju promjenu od 0,7% u odnosu na 2016.godinu, a smještajem su bili koncentrirani na hotele (71,0%), aparthotele (19,1%) i turističke apartmane (4,2%). Strano tržište dosleglo je oko 6,7 milijuna noćenja , što je za 2,1% više u usporedbi s prethodnom godinom. Glavna tržišta bila su Velika Britanija, Njemačka, Francuska, Nizozemska, Poljska, Danska i Švedska, koje čine 80,1% noćenja. ⁵⁴

Turisti Velike Britanije ostvarili su oko 1,9 milijuna noćenja (-1,6% u usporedbi s 2016.), što je 25,5% od ukupnog broja noćenja. Od broja noćenja, 63,4% se dogodilo u hotelima i 25,6% u aparthotelima. Treba napomenuti da se 79,5% tih noćenja dogodilo u općini Funchal. Stanovnici Njemačke ostvarili su više od 1,8 milijuna noćenja, što čini 24,6% od ukupnog iznosa noćenja i rast od 2,0% u odnosu na 2016.godinu. Noćenja su uglavnom ostvarena u hotelima (64,8%) i aparthotelima (25,3%).⁵⁵

Grafikon 5: Postotak dolazaka turista prema zemljama

Izvor: Strategija za razvoj turizma Madeire 2017-2021, documento-estrategico-2017-21, 17.6.2018.

⁵⁴ DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (25.08.2018.)

⁵⁵ DREM- <https://estatistica.madeira.gov.pt/en/> , (25.08.2018.)

8. ZAKLJUČAK

Turistička je aktivnost često jedini ekonomski segment razvoja za regiju ili lokalitet, jer stvara zapošljavanje stanovnika u različitim sektorima turizma i ugostiteljstva: hotelima, restoranima, turističkim agencijama i slično. Na otoku Madeira turizam je kao strateški motor za gospodarski razvoj regije. S druge strane, to uvelike pridonosi poboljšanju i kvaliteti života Madeirinog stanovništva. U mnogim slučajevima, kroz turizam, Madeira vrednuje svoje navike i običaje. Zapravo, mnoge kulturne manifestacije (narodni plesove, kulturna događanja i sl..) ožive kroz turizam. Kultura je skoro pa i najvažnija za razvoj turizma. To je okvir u kojem se turizam zapravo odvija. Turist posjećuje određenu lokaciju kako bi na istoj doživio način života, upoznao baštinu, kulturu, glazbu, hranu, navike i običaje zajednice. Zapravo bez kulture nema turizma, a Madeira je upravo svoj identitet oblikovala pomoću svoje materijalne i nematerijalne kulturne baštine. Gastronomija na Madeiri je uvelike cijenjena od strane turista. Regije su iskoristile svoje tradicije i kuhanje pretvorile u prave gastronomske proslave u kojima turisti ne samo da upoznaju tipičnu lokalnu hranu već im to omogućuje interakciju s lokalnim stanovništvom. Uz sve navedeno Madeira zbog svoje iznimno bogate faune i flore godišnje privuče velik broj turista koji posjećuju festivale cvijeća. Uz njih paralelno dolaze i festivali vina, trešanja, kestena, kruški itd.

Portugal je u 2016. godini posjetilo gotovo 11 milijuna stranih turista, što je porast od 13% u odnosu na prethodnu godinu. Tako je ta zemlja prvi puta prešla prag od 10 milijuna posjetitelja, nakon što je zabilježena šesta uzastopna godina rasta broja turista koji su posjetili Portugal. Godine 2016. prihodi su dosegli 12,7 milijardi eura, što predstavlja značajan porast od 10,7% u odnosu na prethodnu godinu. Otoci zajedno ostvaruju 10% turističkih dolazaka, od kojih 7% ostvaruje Madeira, a ostalih 3% Azori. Prošle je godine objavljen dokument o strategiji razvoja Madeire u razdoblju od 2017.god do 2021.god. U dokumentu su predstavljena 3 akcijska programa od kojih svaki sadrži nekoliko detaljno razrađenih akcija koje je potrebno učiniti kako bi se ostvarili predviđeni ciljevi. Neki od planova su : pojačati kvalitetu usluge, certificirati usluge, osposobiti i kvalificirati ljudski kapital, poboljšati infrastrukturu, poboljšati pristupačnost i mobilnost posjetitelja, promocija turističkih aktivnosti, zaštititi prirodu i baštinu, promicanje marketinga i jačanje strategije digitalnog marketinga, optimizacija službenog turističkog portal Madeire, educiranje putničkih agencija o poznatim sajmovima i događanjima, razviti partnerstvo s privatnim

sektorom. Strategija i aktivnosti bit će prilagođene novim trendovima, tržišnim reakcijama i stanju unutarnje politike.

POPIS LITERATURE

Stručne knjige:

Martin S.: Portugal – turistički vodič, Profil International, Zagreb, 2008.

Statističke i ostale publikacije:

Noémi M.: O desenvolvimento do turismo na ilha da Madeira, 2013.

Secretaria Regional da Economia, Turismo e Cultura: Estratégia para o turismo da Madeira região autónoma da Madeira 2017-2021, 2016.

Internet stranice:

Arhipelagochoice, <https://archipelagochoice.com/2016/09/28/madeira-holidays/>, 17.6.2018.

Hello guide Madeira, <http://www.helloguidemadeira.com/en/places-to-see/gardens-parks/santa-catarina-park>, 6.6.2018.

Julie Dawn Portugal, <https://juliedawnfox.com/sao-vicente-volcanic-centre-madeira/>, 17.6.2018.

Madeira best, <https://madeira.best/product/surf-school/>, 6.6.2018.

Madeira Island tours, <http://www.madeira-island-tours.com/Northeasttour.html>, 6.6.2018.

Madeira live, <http://www.madeira-live.com/fi/photos/madeira/porto-moniz.html>, 17.6.2018.

Madeira Marlin, <http://www.madeira-marlin.com/>, 10.6.2018.

Maderia birds, https://www.madeirabirds.com/cetaceans_in_madeira, 10.6.2018.

Putoholičari, <http://www.putoholicari.rtl.hr/madeira-biser-atlantika-40915/>, 17.6.2018.

Touropia, <http://www.touropia.com/tourist-attractions-in-madeira/>, 6.6.2018.

Viator, <https://www.viator.com/tours/Funchal/Madeira-Northwest-Coast-Half-Day-Tour-from-Funchal/d22388-5391P32>, 6.6.2018.

Visit Madeira, <http://www.visitmadeira.pt/en-gb/homepage?AreaID=16>, 17.6.2018.

POPIS ILUSTRACIJA

Popis slika:

Slika 1: Geografski položaj otoka Madeirae.....	2
Slika 2: “Quinta”.....	12
Slika 3: Golf teren na Palheiro-u	17
Slika 4: Skakanje sa stijena	20
Slika 5: Monte Toboggan Run.....	23
Slika 6: Sao Vicente spilje.....	25
Slika 7: Prirodni bazeni	26
Slika 8: Botanički vrt.....	27
Slika 9: Levade	29
Slika 10: Vinarija na Madeiri	30
Slika 11: Tržnica na Madeiri	31
Slika 12: Kip Christiana Ronalda	32
Slika 13: Muzej Christiana Ronalda.....	32
Slika 14: Muzej Christiana Ronalda.....	33

Popis grafikona:

Grafikon 1: Kretanje putnika zračne luke Madeire i Porto Santa.....	34
Grafikon 2: Kretanje putnika pomorskim prijevozom.....	35
Grafikon 3: Kretanje putnika kruzerima.....	36
Grafikon 4: Postotak turista po gradovima i tipu smještaja.....	38
Grafikon 5: Postotak dolazaka turista prema zemljama	39